

Sajtóközlemény

A Világgazdasági Fórum Globális Versenyképességi Jelentése

Budapest, 2020.12.16.

- A koronavírus-járvány miatt a Világgazdasági Fórum¹ (WEF) idén, két évtizedes hagyományt megszakítva, nem adja közre hagyományos versenyképességi indexét.
- Ehelyett egy speciális jelentést állítottak össze, amivel azt vizsgálják, hogy az országok mennyire vannak felkészülve a járvány utáni gazdasági világra.
- A jelentés jóval szűkebb mintával dolgozik, mint a korábbiak, mindösszesen 37 országra (köztük Magyarországra) vonatkozóan készült el az elemzés.
- A változásra, az adathiányon túl, azért is szükség volt, mert a válság alatt a tradicionális versenyképességi indexek másként működnek.
- A Fórum összesen 11 versenyképességi mutatón keresztül vizsgálja az országokat.
- Magyarország felkészültsége a következő évtizedre éppen csak elégséges.
- Egyedül digitális infrastrukturális felkészültségünk jobb jelentősen, mint a másik három visegrádi országé.
- Válságok idején a progresszív adórendszerek nagyobb hatékonysággal, az alacsonyabb jövedelműek és az egyre jobban eladósodó állam számára kedvezőbbek lehetnek. Magyarország egykulcsos rendszere ebből a szempontból komoly hátrányt jelenthet.
- A legfontosabb versenyképességi szempont, hogy a gazdasági szereplői számára biztosítva legyen a hosszú távú jövőkép, enélkül ugyanis jelentősen csökken a kockázatvállalási hajlandóságuk.

A járvány új helyzetet teremtett

A koronavírus olyan gazdasági megtorpanást okozott, amelyre az 1929-es válság óta nem volt példa. A világ még nincs túl a járványon, és bár a vakcina érkezésével a járvány egészségügyi értelemben vett nehezen túl lesz az emberiség, azonban gazdasági értelemben az elkövetkező évek nagy valószínűséggel nehezebbek lesznek, mint a mögöttünk álló időszak. A gazdaságoknak újra kell indulniuk, és kérdés, hogy középtávon vissza lehet-e egyáltalán térni az elmúlt évek növekedési ütemeihez. Annyi bizonyos, hogy a gazdasági bővülés újraindításának komoly előfeltételei vannak, amelyek a fenntarthatóságot is befolyásolják.

A Világgazdasági Fórum (*World Economic Forum – WEF*) két évtizede minden évben közzéteszi a világ országainak versenyképességi rangsorát, amely tájékoztatja a döntéshozókat a gazdaság hosszú távú kilátásairól. Az idei évben, a kiadvány történetében először, a WEF nem készített rangsort, mivel a korábban közel 150 országból álló mintába 2020-ban a korlátozások miatt csupán ennek töredékéből érkezett be megfelelő mennyiségű adat. A Fórum ezért idén egy speciális különszámot adott ki, amelyben azt vizsgálják meg, hogy a nemzetgazdaságok mennyire készültek fel a gazdaságok újraindítására, és mekkora eséllyel

---

¹ A Világgazdasági Fórum magyarországi partnere a Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet.

képesek kitörni az elkövetkezendő években a jelenleg rendkívül nyomott növekedési körülmények közül.

A WEF-lista idén tehát korántsem globális, mindösszesen 37 ország szerepel benne (köztük Magyarország). Hiányozik jó pár EU-s tagállam is (pl.: Lettország), azonban a fejlett országok nagyrészt lefedésre kerültek. A módszertan is megváltozott, a genfi székhelyi kutatóintézet 11 versenyképességi pillér szerint értékeli az országokat. Fontos megjegyezni, hogy a pontszámok nem globális rangsort mutatnak, csupán a mintába került országok terében értelmezhetők, ezért nem javasolt azokat a korábbi rangsorok részeként kezelni. Éppen ezért a WEF idén nem adott közre olyan aggregált pontszámot, amely egy mutatóba sűrítve jelezné az országok helyét a versenyképességi térképen.

Milyen mutatók szerint értelmezendő a versenyképesség a járvány idején?

Globális recessziók idején jellemzően más gazdasági megfontolások érvényesek, mint gazdasági prosperitás alatt. Fellazultak az adósságszabályok, az állam bértámogatást nyújthat rezidens vállalatoknak, versenyszabályok megkerülésével végezhet stratégiai fontosságú közbeszerzéseket stb. Ilyen intézkedések korábban bizonyosan rontották volna egy ország versenyképességi megítélését, ezzel szemben napjainkban mindezek elkerülhetetlenek azért, hogy a recesszió elmúlásával egy kevésbé gyenge gazdaság vágjon neki az újjáépítési időszaknak. A WEF ezért számba vette azokat a tényezőket, amelyek rövid távon kulcsfontosságúak ahhoz, hogy a nemzetgazdaságok minél felkészültebben várják a fellendülést, és minél hamarabb újra fenntartható növekedési pályára tudjanak állni. A mutatók a következők:

Megbízható intézményrendszer

Az utóbbi években egyre több országban tapasztalták a kormányzati intézmények folyamatos erózióját, ami nem csupán a közbizalom erőteljes zuhanásában mutatkozott meg, hanem a visszaélések, súlyos hatékonyságvesztések terén is. Mindez a vállalatokat és az állampolgárokat egy olyan környezetbe kényszerítette, amelyben a kockázatvállalási hajlandóság alacsony, és amelyben a politikai kapcsolatrendszer sokszor többet számít, mint a termelékenység és az innováció. Olyan intézményrendszerre van szükség, amely a gazdaság újraindulása után hosszú távú tervezhetőséget kínál az állam és a gazdaság egyéb szereplőinek kapcsolatában, és amely a kölcsönös bizalomra épül. Ehhez független és pártatlan bírósági rendszer, korrupciósemlegesség és általános jogbiztonság szükséges.

Elérhető és környezetbarát infrastruktúra

Az elmúlt évtizedben a digitális infrastruktúra általánossá vált szinte a világ összes országában, azonban a hozzáférhetőség még nem teljes. A technológiai fejlődés útja egyértelműen a digitalizáción keresztül vezet, amelyet nem csupán a termelésben szükséges alkalmazni, hanem a közszolgáltatások terén is.

Adózás

A válság alatt az államadóságok jelentősen emelkedtek. A gazdaság újraindulása után ezeket konszolidálni szükséges, ami az adópolitika újragondolását vonja maga után. Olyan adózási rendszert kell kidolgozni, amely lehetővé tesz az adósságállomány csökkentését, ám nem fékezi a növekedést. A Világgazdasági Fórum a progresszív adórendszerek bevezetését, átstrukturálását javasolja, amelyben a közteherviselés bizonyos szempont szerint igazságosabb, és az adóbeszedés hatékonysága is jobb.

Oktatás és szakképzés a jövő munkahelyéért

Az oktatás a világ legtöbb országában egyre jobban kezd lemaradni a munkaerőpiaci igényektől, jelentősek a regionális különbségek, és legfőképpen az informatika beépítése a mindennapi tematikába hiányzik az iskolák többségéből. Ilyen okokból egyre több tehetség távozik olyan országokból, ahol a termelékenység egyébként is alacsony. Fontos a lakosság digitális tudásának erősítése, az élethosszig tartó tanulás, valamint a vállalati továbbképzés támogatása. Ezek nélkül a mindenkori munkaerő nem tud lépést tartani a technológiai fejlődéssel, ami a gazdasági növekedés egyik alapja.

Munkajog és társadalombiztosítás

A járvány elleni gazdasági küzdelem egyik fegyvere az úgynevezett „*Kurzarbeit*” programok, amelyek rövid távon segítséget nyújtanak a vállalatoknak, hogy a nehezebb időszakok alatt ne kelljen elküldeniük a munkavállalókat, mivel az újrainduláskor nehéz lesz olyan munkatársakat találni, akik a megfelelő tapasztalat birtokában azonnal munkába tudnak állni. A legnagyobb versenyképességi kihívás az ilyen programok esetén annak meghatározása, hogy mikor érjenek véget. A túl hamar kivezetett támogatások csődhullámhoz vezethetnek, még a túl későn történő megszüntetés jelentős hatékonyságvesztést eredményezhet. Az államnak újra kell definiálni azt a hármast, amelyben mind a vállalatok, mind a munkavállalók, mind pedig az állam a lehető legkisebb veszteséggel szállhat ki a programból. Ez többek között a minimálbér kiterjesztését, a közfoglalkoztatást, az otthoni munkavégzés újragondolását vonja maga után, és nagy hangsúlyt fektet az alacsony képzettségű munkavállalók érdekeinek megóvására.

Egészségügy, gyermekjólét és időskori ellátás

A járvány bebizonyította, hogy még a fejlettebb egészségügyi ellátórendszerrel bíró országok sem voltak felkészülve a pandémiára. A klímaváltozás és az interkontinentális utazások pedig egyre csak növelik az újabb világjárványok esélyeit, amelyeket a kormányoknak kezelniük kell. A helyzetet súlyosbítja, hogy a fejlett világ a népesség öregedésével küzd, miközben a fejlődő országokban a túlnépesedés okoz problémát. Paradox helyzet, hogy gyakran azokban az országokban is akad az orvosi ellátás (óvodai, iskolai férőhelyek száma, felszereltsége, elérhetősége), ahol a népesség csökkenése folyamatos. Az elégtelen ellátási infrastruktúra csökkenti a gyermekvállalási hajlandóságot, és a munkavállaló termelékenységére is kedvezőtlen hatással van.

Hosszú távú beruházások

Az államadósságok megnövekedése alacsony kamatok mellett nem okoz komoly gondot, ha az állam olyan beruházásokat valósít meg, amelyek hosszú távon hozzájárulnak a növekedéshez. Ez olyan kormányokon átívelő beruházási programokat takar, amelyeket a jelen generáció épít a jövő generáció számára. Csak így valósítható meg, hogy az elkövetkezendő évtizedek gazdasági szereplői ne olyan adósságnak viseljék a terheit, amelynek hatásait egyáltalán nem élvezhetik. Tipikusan ilyen programok az infrastruktúra-fejlesztések és az oktatás.

Verseny és antitröszt

A fejlett világban egyre erősebb a piaci koncentráció, a domináns vállalatok piaci részesedése folyamatosan növekszik, különösen a technológiai szektorban. Ennek egyik eredménye, hogy egyre nagyobb a termelékenységi rés a nagyvállalatok és a kisebbek között, amely egyre több ágazatban megjelenik. A kiegyensúlyozott és fenntartható növekedés azonban nem alapozható csupán néhány vállalatra, mivel így egyoldalú gazdaság jön létre, amely kevésbé ellenálló az olyan piacokhoz képest, ahol a fajlagos termelékenység magasabb, és jobban eloszlik a vállalatok között. Az aktív vállalkozásfejlesztési politikát nem szabad, hogy gátolja a

protekcionalista kereskedelempolitika, amely visszafogja a kereskedelmet és így a nemzetközi tudás- és tőke-transzfereket is.

Közösségi-magán (PPP) együttműködések elősegítése

A háztartások általában nem érzékelik fogyasztásuk indirekt következményeit [pl.: környezeti terhelés (egzotikus gyümölcsök importdömpingje), egészségkárosodás (túl sok vörös hús fogyasztása), kizsákmányolás (gyerekmunkások által készített termékek) stb.], így az állam feladata, hogy a fogyasztók számára olyan termékek jelenjenek meg a piacon, amelyek termelése hosszú távon fenntartható. Ez olyan együttműködésekön keresztül valósítható meg, amelyek során az állam ösztönzi, támogatja az olyan termékek termelését, amelyek valamilyen fenntarthatósági szempontból kívánatosak.

Szabadalmak és innovációk létrejöttének támogatása

Az elmúlt évtizedben számos olyan fejlesztés született, amely kedvező hatással volt nem csupán a szabadalmazó országra, hanem az egész világ számára, és felhasználásukkal új vállalatok jöttek létre a világ eltérő pontjain. Az államnak ezért feladata, hogy biztosítsa az új kutatási eredményekhez való szabad hozzáférést, támogassa annak innovatív felhasználását, és a vállalkozás induló szakaszában a kockázatok egy részét átvállalja. A kutatást tudományágtól függetlenül támogatni szükséges, segíteni kell új kutatóhelyek létrejöttét.

Diverzitás, egyenlőség és befogadás

A vállalatvezetők feladata, hogy teret engedjenek a dolgozók újítási ötleteinek, továbbá folyamatos előremeneteli lehetőséget biztosítsanak az olyan munkakörökben, ahol ez lehetséges. Nem csupán vállalatoknál, hanem az állami szférában is biztosítani szükséges az esélyegyenlőséget nem csupán nemre, származásra való tekintetnél nélkül, hanem rokoni, baráti kapcsolatoktól függetlenül is. Az érdemalapú előremenetel biztosítja az ösztönzést a dolgozók számára, és fenntarthatóvá teszi a vállalat fejlődését.

Mennyire készült fel Magyarország a járvány utáni évtizedre?

Hazánk versenyképességi felkészültsége, bár az elmúlt években egyértelműen javulás tapasztalható, továbbra is inkább csak elégségesnek mondható. Fejlődésünk önmagunkhoz képest is lassú, a környező országokhoz képest pedig nincs érdemi elmozdulás, mivel a visegrádi országok is nagyjából annyit léptek előre versenyképesség terén, mint Magyarország, így relatív pozíciónk nem változott érdemben.

Az idei év különleges, és nem mérhető azokkal az eszközökkel, amelyeket a WEF korábban alkalmazott. A járvány utáni időszakra vonatkozó felkészültséget a Fórum a fentebb említett mutatókon keresztül vizsgálja, ezeket összeadni azonban nem lehet, csupán önmagukban értékelhetők.

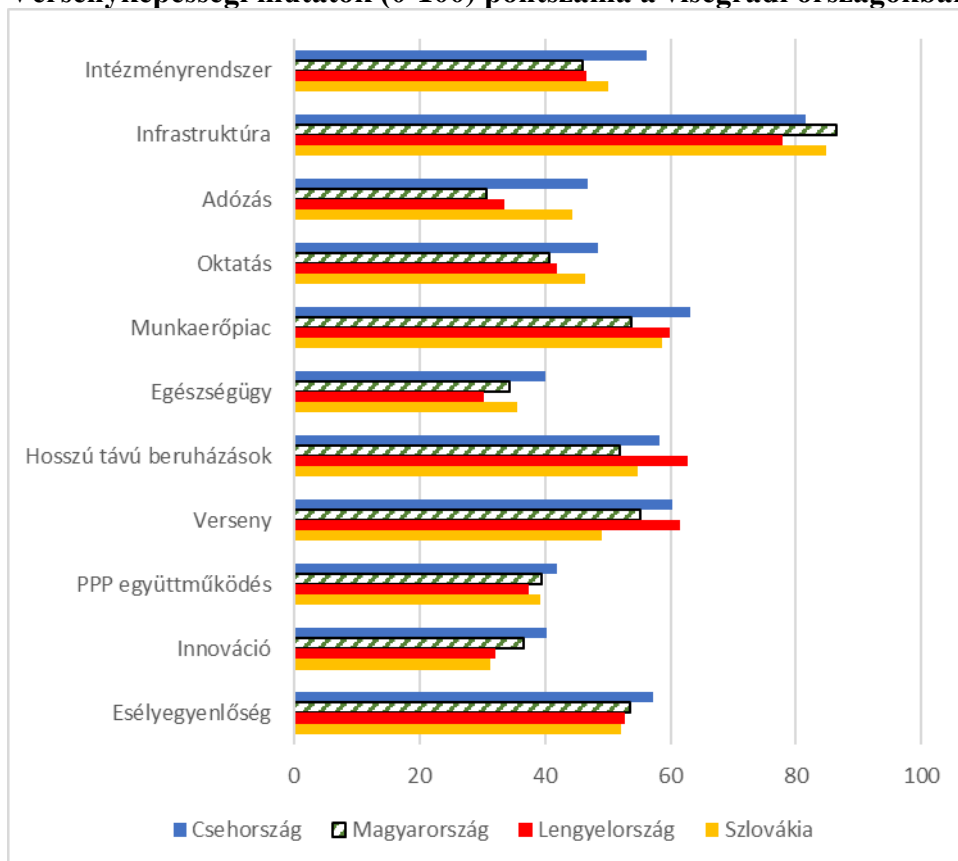
Hazánk a 11-ből mindösszesen 2 mutatóban előzi meg Lengyelországot, Csehországot és Szlovákiát átlagát: a *digitális infrastruktúra elérhetőségében*, valamint a *szabadalmak és innovációk terén*, de sajnos ez utóbbi esetében még így is elmarad a vizsgált 37 (döntő többségében fejlett) ország átlagától. Örömmel ad okot, hogy a digitális infrastruktúra terén az ország jelentős eredményeket ért el, így kijelenthető, hogy a digitalizáció terén szinte minden adott ahhoz, hogy vissza tudjunk térni a korábbi növekedési pályára, vagy egy új növekedési struktúrára álljunk át (például több távoli munkavégzés).

Legnagyobb lemaradásunk egyértelműen az adózás terén van, amely két forrásból fakad. Egyrészt a háztartások teljes bruttó adóterhelése (áfa, szja stb.) nagyon magas, másrészt az egykulcsos adórendszer hatékonysága a gazdasági visszaesés idején megkérdőjelezhető. Általánosságban igaz, hogy recesszió alatt a differenciált adóterhelés kedvezőbb lehet a növekedésre, mivel így az alacsonyabb jövedelműek fogyasztásának biztosítása hatékonyabb, miközben a magasabb jövedelműek teherviselésének növelése több adóbevételhez juttatja az államot, amely egyébként növekvő adósságállománnyal küzd. A vállalati oldalon már kedvezőbb az ország helyzete, azonban a különadók rendszere továbbra is csökkenti a kiszámíthatóságot, rövidíti a vállalati tervezés időhorizontját. Magyarország kedvezőtlen pontszáma egyértelműen annak köszönhető, hogy egykulcsos adórendszerre állt át, amely tőkevonzó képességén keresztül egy növekedési időszakban járhat kedvező hatásokkal, recesszió időszakában azonban akár káros is lehet a jövedelmi különbségekre, következképp a fogyasztásra és az állam adósságszolgálatára.

Intézményrendszerünk gyenge, bár nem tér el jelentősen a három visegrádi ország átlagától, azonban a régió kritikája, hogy a fejlett országokhoz képest a kormányzás hatékonysága térségünkben az egyik leggyengébb. Kérdéses, hogy egy globális recesszió alatt a visegrádi országok, amelyek fő ereje az export, hogyan tudnak újra növekedési pályára állni. A bizalom a háztartások, a vállalatok és az állam között gyakran nem tekinthető adottnak, ami jelentősen csökkenti a hazai cégek kockázatvállalási hajlandóságát, különösen, ha az állam válság idején nem támogatóként, hanem szelektív módon lép fel, mint ahogy ez tavasszal a magyar gazdasági mentőcsomagok idején is történt.

Magyarország jelenlegi versenyképessége alapján tehát inkább nem készült fel a járvány utáni időszakra az elmúlt évek során, így valamelyest kedvezőtlenebb helyzetből indul a többi visegrádi országhoz képest. Sajnos a mutatók többségében, főleg azok természete miatt (pl.: egészségügy, oktatás) továbbra sem várható rövid távú változás, azonban a jó digitális infrastruktúra kitörési pont lehet, ha a ráépülő fejlesztések hosszú távúak, tudatosak és nem kontraszelektívek.

Versenyképességi mutatók (0-100) pontszáma a visegrádi országokban

Forrás: WEF, Kopint-Tárki

Versenyképességi mutatók (0-100) pontszáma a visegrádi országokban

	Intézmény- rendszer	Infrastruktúra	Adózás	Oktatás	Munkaerő- piac	Egészségügy	Hosszú távú beruházások	Verseny	PPP együtt- működés	Innováció	Esély- egyenlőség
Magyarország	46	86	31	41	54	34	52	55	39	37	54
Csehország	56	82	47	49	63	40	58	60	42	40	57
Lengyelország	47	78	34	42	60	30	63	62	38	32	53
Szlovákia	50	85	44	47	59	36	55	49	39	31	52
V3 átlag	51,0	81,4	41,6	45,6	60,5	35,3	58,5	57,0	39,6	34,5	54,1
Globális átlag (37 ország)	60,0	78,7	50,0	55,3	61,4	47,8	69,2	62,0	45,1	41,6	62,2